

KARTLEGGING AV SMÅGNAGER- OG SPISSMUSARTER I OPPLAND

Fellefangst
25.- 27. august 2016
Kittilbu, Gausdal kommune

Notat,
Finn Audun Grøndahl
Jo Wattum

Ansvarlig for prosjektet:

Randsfjordmuseene
Kongeveien 90, 2770 Jaren

Henvendelser om dette notat kan sendes til
fag@randsfjordmuseene.no

Foto forside:

Finn Audun Grøndahl

August 2016

BAKGRUNN

Smågnagerne står for en viktig omsetning av plantemateriale. Mange smågnagerarter er utpregede plantespisere, og under bestandstopper spises store mengder planter. Smågnagerne har også en sentral plass i næringsnettet ved at mange arter er hovednæring for de fleste små til middels store predatorarter i barskog. Smågnagerne virker inn på deres populasjonsdynamikk, og de har også en stor indirekte virkning på mange andre barskogarter av fugl og pattedyr. Smågnagerne utgjør en betydelig varierende biomasse. Mange arter har et stort reproduksjonspotensiale og kan føre til kraftige bestandsvariasjoner. Forskjell i bestandstetthet mellom topp- og bunnår kan gå opp i en faktor på 1000 i skandinavisk barskog. Dynamikken i smågnagerbestandene har ringvirkninger for mange ledd i barskog-økosystemet.

Gausdal Fjellstyre har drevet smågnagertakst i Gausdal Vestfjell gjennom en rekke år fram til 2011. Til denne fangst har det vært benyttet klappfeller åtet med fersk potet.

Randsfjordmuseene har drevet registrering av smågnager- og spissmusarter i Oppland gjennom 2000-tallet. Dette har skjedd gjennom analyse av gulp fra ugler og rovfugler. I 2016 ble det planlagt igangsetting av ny fellefangst av smågnager- og spissmusarter. Som en prøveordning ble det gjennomført fellefangst dagene 25.- 27. august i 2016 gjennom fire transekter i setergrenda Kittilbu, Gausdal kommune i Oppland. Tiltaket ble gjennomført i samarbeid med Dokka videregående skole som har tatt i bruk Langsua nasjonalpark i forbindelse med sin årlige ekskursjon innenfor biologi for 3. klasseelevne. Elevne deltok i utsetting av feller og røktet dem første døgnet. Fellene ble satt ut fra kl. 10 første dag og siste feller ble tatt inn ca. kl. 11 siste dag.

Været i løpet av fangsttiden varierte fra delvis skyet den 25. august, til regn mye av den 26. august og klart fint vær den 27. august. Temperaturforholdene varierte fra ca. 7 til 18 °C på dagtid.

Figur 1 viser lokalisering av de fire transektene i setergrenda Kittilbu, ca. 830 meter over havet. Hver transekt hadde en lengde på 500 meter som ble merket på kart og startsted lagt inn på GPS. Transektene ble lagt i følgende ulike naturtyper; myr, barskog (gran), kantsone bekk-beite og kantsone vier-beite. Totalt lengde med feller utgjorde totalt 2 000 meter.

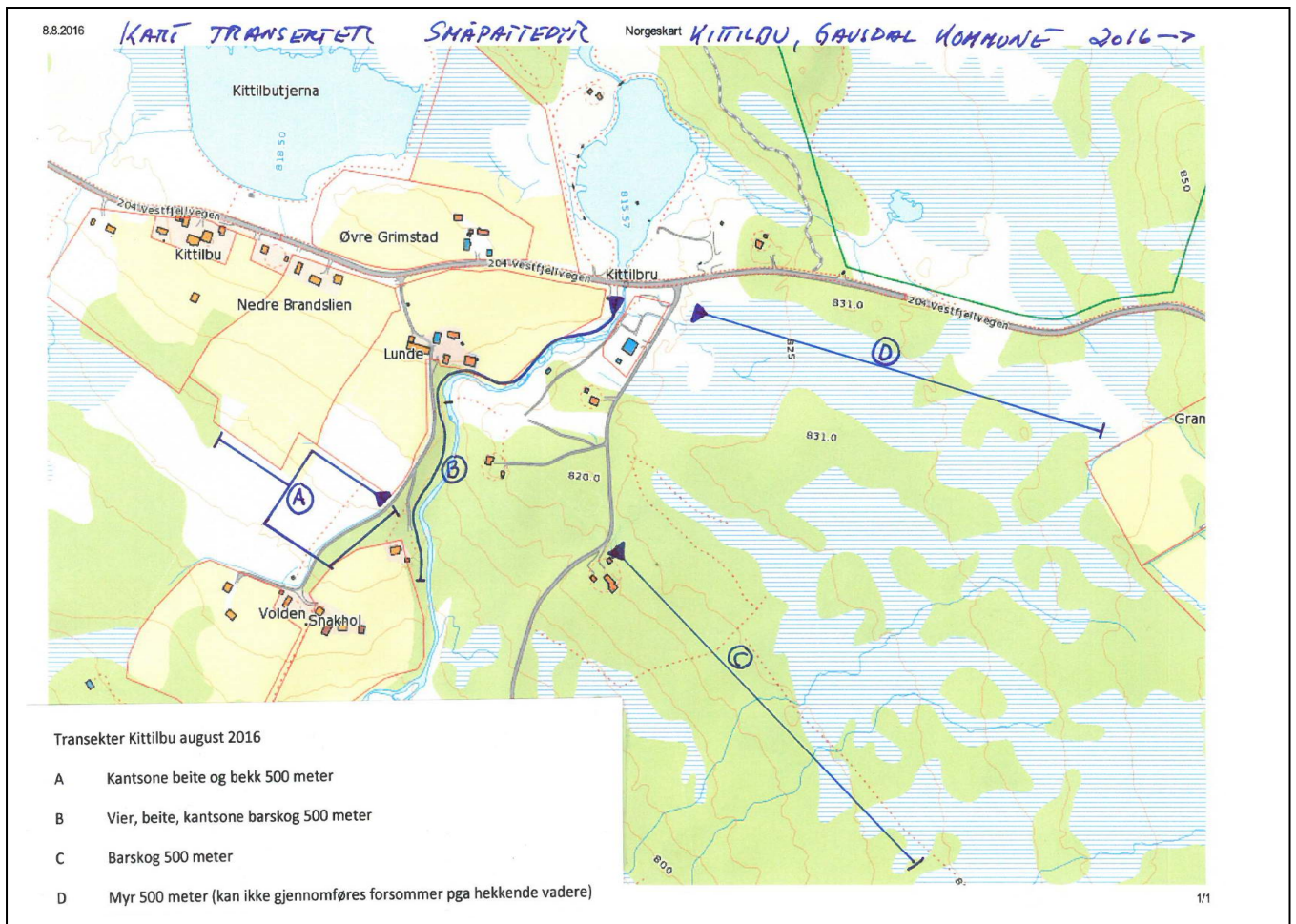
METODE

Det ble benyttet tre ulike felletyper. Den første felletypen er klappfeller av samme type som har vært benyttet ved tidligere registreringer. Disse fellene ble åtet med rå potet som ved tidligere registreringer. Den andre felletypen er bøttefeller som graves ned og sikres mot regn med lokk. Bøttefella består av to bøtter hvor den ene med drenerende hull i en tett bøtte under. I bøtta ble det lagt høy, peanøttsmør, eple og levende melbillelarver. Den siste felletypen er heslingafellen, og som er en levendefangende felle benyttet med samme åte som bøttefella. Totalt ble det satt opp 49 heslingafeller, 51 klappfeller og fire bøttefeller.

RESULTATER

På grunn av mye nedbør 26. august fløt alle bøttefellene opp og disse måtte droppes. Fellene ble ettersatt ca. tre ganger per døgnet. Mye snegler spiste på potet slik at en del feller måtte åtes på nytt. Flere larver ble fylt i heslingafellene.

Totalt ble det fanget ti individer innenfor smågnager- og spissmus. I alt tre klatremus (*Myodes glareolus*) ble fanget i heslingafeller, alle i transekt kantsone bekk-beite. Ingen andre smågnagerarter eller individer av klatremus ble fanget. Av spissmus ble bare krattspissmus (*Sorex araneus*) fanget fordelt med ett individ i transekt skog, fem individer i kantsone bekk-beite og ett individ i kantsone vier-beite. I transekt myr ble ingen dyr fanget.

Antall smågnagere og spissmus per 100 felledøgn er 5 (hhv. 1,5 og 3,5).

Resultater vises i tabell 1.

DISKUSJON

Året 2014 var et svært bra smågnagerår hvor det var spesielt rikt på markmus og fjellmarkmus. Disse artene er trolig spesielt viktige for mange arter ugler og rovfugler. Det påfølgende året 2015 var et bunnår med lave bestander av de fleste smågnagerarter. Året 2016 har gjennom hekkesesongen vist seg som et bunnår med bare få hekkinger av smågnageravhengige arter som blant annet perleugle, haukugle og jordugle. Det er derfor knyttet stor spenning til hvilket resultat som en ny fellefangst viser på ettersommeren. Observasjoner av byttedyroverleveringer i sommer hos tårnfalk og perleugle har vist spissmus har vært et viktig byttedyr. Vår undersøkelse bekrefter dette. I kantsone bekk-beite ble det også fanget klatremus.

Dette var den rikeste naturtypen hvor det også ble forventet flest fangede dyr. Antall fangede småpattedyr per 100 felledøgn må anses som fortsatt lavt i slutten av august 2016.

Tabell 1

SMÅPATTEDYR SKJEMA FELLE Fangst KITTILBU, GAUSDAL KOMMUNE						ANTALL INDIVIDER FANGET				
År: 2016		Dato: 25.-27. august								
Ansvarlig: Finn Audun Grøndahl, Jo Wattum										
		Transekt skog		Transekt myr		Transekt bekk		Transekt vier, beite		
Startsted	UTM Ø									
Startsted	UTM N									
Pattedyrart	Vitenskapelig navn	Klappfelle	Heslinga felle	Klappfelle	Heslinga felle	Klappfelle	Heslinga felle	Klappfelle	Heslinga felle	Totalt antall
Krattspissmus	<i>Sorex araneus</i>	1					5		1	7
Klatremus	<i>Myodes glareolus</i>						3			3
Total antall										10
Fangst smågnagere per 100 felledøgn										1,5
Fangst spissmus per 100 felledøgn										3,5
Fangst smågnagere og spissmus per 100 felledøgn										5